

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra filmových studií

POSUDEK HABILITAČNÍ PRÁCE

Milan Hain, *Starmaker: David O. Selznick and the Production of Stars in the Hollywood Studio System*. Jackson: University Press of Mississippi 2023.

Monografií o Davidu O. Selznickovi, zásadním hráči v poli hvězdného systému klasického Hollywoodu, se Milan Hain vydal na badatelsky velmi frekventovaný terén. Znamenalo to zvládnout rozlehlost bibliografii k tématu, jeho rezonanci v dobových médiích i v následných biografiích hvězd a zejména – v ideálním případě – proniknout k primárním pramenům a zbavit se tak závislosti na svých „předskokanech“. To vše se autorovi zjevně podařilo, jak koneckonců dosvědčuje i samotný fakt amerického vydání jeho knihy, k němuž by bez badatelského přínosu sotva mohlo dojít. Dosavadním výzkumem málo vykryté zákoutí zahlédl v postavě exkluzivního producenta, jehož hollywoodský status je od hvězdného systému neodmyslitelný. Dominantní porci zájmu na sebe tradičně (a logicky) vážou hvězdy samy, Hainova práce však míří za ně, do zákulisí celého systému a dává zahlédnout veřejnosti skryté procesy.

Práce tak operuje na dvou polích současně. Prvním z nich je samotný *star systém*, k jehož studiu přivedla v sedmdesátých letech akademickou obec objevná, dnes stále respektovaná klasická práce Richarda Dyer nazvaná prostě *Stars*. Nabídla teoretický rámec, který při respektu k dosavadním sociologickým přístupům otevřel celé pole pro vícevrstevné polysémické čtení hvězd i jejich zásadní role v průmyslovém fungování audiovizuální kultury. Druhým polem pak je „uzavřený“ svět klasického Hollywoodu, a to v jeho vrcholné etapě 30. a 40. let i v těsně poválečných časech jeho počínajícího rozkladu. Jako reprezentativní monografii nové filmové historie o klasickém Hollywoodu lze jistě uvést knihu Davida Bordwella, Janet Staiger a Kristin Thompson *The Classical Hollywood Cinema: Film Style & Mode of Production to 1960* z roku 1985, jejíž časové zastropování rokem 1960 se příznačně dokonale kryje s kariérou Davida O. Selznicka (1902–1965).

Práci tvoří vzájemně velmi provázaná série případových studií volených s mimořádným rozmyslem. Autor se v nich zaměřuje na vybrané osobnosti ze Selznickovy herecké stáje, které svými kariérami budovanými pod producentovým vedením umožňují rozkrýt strategie a techniky užívané tímto velkým hráčem v pozadí k ustavení hvězdného statusu svých chráněnců, resp. vyvolenců. Postupně tak před námi defilují Ingrid Bergmanová, Dorothy McGuireová, Jenifer Jonesová, Joan Fontainová, Vivien Leighová, Shirley Templeová, Alida Valliová, Hildegarda Knefová, Alan Marshal, Gregory Peck, Gene Kelly, Joseph Cotten, Louis Jourdan. Autora nezajímá jejich herecká dráha jako celek, vyjímá z nich toliko etapy, v nichž se jejich profesionální dráha protнула s producentovými aktivitami Selznickovými. Někdy šlo o etapy kratší, pokud se očekávání nenaplnila a úspěch nedostavil, jak se mu stávalo v poválečném období s evropskými herci a projekty, jindy šlo o spolupráci letitou – nejslibnější talenty k sobě vázal sedmiletými smlouvami, jež jej činily suverénním pánem nad získanými talenty. V jednom případě pak taková spolupráce přerostla v partnerský vztah stvrzený posléze i sňatkem. Jistěže záleželo na podmínkách smlouvy, které mohly mít různé varianty, ale Selznick evidentně tíhl k absolutní moci nad svými hvězdami s právem

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra filmových studií

zasahovat dokonce i do jejich soukromého života, aby co nejvíce sblížil obraz hvězdy formovaný jejich filmovými postavami (a propagací) s reálným životem herečky/herce. Investoval ovšem nemalé prostředky do jejich herecké výchovy, celkového image, důkladně promyšlené propagace i kupříkladu četných kamerových zkoušek pro nalezení ideálního nasvícení či úhlu pohledu. Jako by své hvězdy přímo sochal.

Hainova práce je neobyčejně soustředěná a faktograficky detailní. Je přesvědčivá v pramenně podložené argumentaci a pečlivá v promýšlení rozmanitých valérů smluvních vztahů i strategií producentem zvolených. Přece jen by ovšem takto hutnému celku prospěl širší kontext. Snad by ani v americkém kontextu nebylo nošením sov do Atén, kdyby práce zahrnovala i vyšší historický nadhled nad klasickým Hollywoodem, který Selznicka profesně ztvaroval. Celý Selznickův „obchod hvězdami“ je založen na smluvním herectví, tedy na modelu, kdy dotyčný herec podepíše se společností termínovanou smlouvu na herecké služby za pravidelný pevný plat. S exkluzivním producentem se značkami „kvality“ a „prestiže“ na erbu se pohybujeme v nejvyšším patře celého systému, ale je dobré si připomenout, že takový byznys (jistěže finančně i mediálně méně atraktivní) se v Hollywoodu běžně pěstoval na všech úrovních až po poslední smluvně vázané epizodisty s pevným platem, kde si jejich půjčováním za úplatu domovské společnosti snižovaly náklady na udržování stabilní herecké stáje. (U velkých hollywoodských společností čítala jedna taková stáj už od dvacátých let i několik desítek herců a hereček.) Kromě toho ovšem kroužily kolem Hollywoodu tisíce herců bez smluv, tzv. *extras* (odhad z druhé půle dvacátých let činil 17 000) připravených přijmout kdykoli jakoukoli roličku. Tendence k stabilizaci personálního zázemí produkce v klasickém Hollywoodu má v sobě vlastně cosi z evropských ansámblových divadel – stabilní tým příležitostně posilovaný hostujícími („j. h.“) herci. Divadelní Broadway paradoxně fungovala naopak „kinematograficky“ – producent najal dům, režiséra, ansámbl, nazkoušela se hra a ta se hrála od premiéry do derniéry denně, dokud chodili diváci. Pak se divadelní budova vyklidila, soubor se rozešel a příští produkce začínala opět na zelené louce.

Dvacátá léta (Selznickova nástupnická dekáda) jsou érou standardizace vnitřního provozu Hollywoodu, což pocítili i herci – společnosti začaly vyžadovat, aby všichni herci, nejen *extras*, ale i ti smluvní měli svého agenta. Produkce pak komunikovaly s masou herců prostřednictvím hereckých agentur. A tady začíná být pro nás velmi přitažlivá figura agenta jako takového, jednak proto, že s agenty musel být Selznick jako producent v permanentním styku a jednak proto, že sám byl jako agent činný či se s jeho rolí rozmanitě překrýval. Přitom agent sleduje za standardní situace tvář v tvář producentovi protichůdný cíl. Je odměňován procenty z dohodnutého honoráře, v jeho zájmu tedy je vyjednat co nejvyšší honorář. Producent musí naopak veškeré náklady neustále hlídat a držet se zpátky, jeho ideálem je tedy honorář co nejnižší. Autor velmi bohatě přibližuje praktiky rozmanitých kompenzací i taktik v procesu takového vyjednávání, ale právě proto by stála aktérská role agenta za soustředěnější pozornost a stejně tak možná i castingového ředitele, třebaže to je pozice, kterou Selznick nikdy nezastával. Postavu agenta zastupujícího umělce samozřejmě Hollywood nestvořil, ten jenom zprostředkovaně převzal evropskou praxi divadelního a hudebního provozu z 19. století. Její kořeny ovšem sahají až k impresáriům italské opery 18.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra filmových studií

století, tedy věku, kdy reprezentační kulturní produkce opustily uzavřená prostředí šlechtických dvorů, vstoupily do městského veřejného prostoru a staly se předmětem byznysu.

Milan Hain v předložené monografii doložil, že se v tématu klasického Hollywoodu i jeho širších, transatlantických kontextů dokonale orientuje a že umí patřičně vytěžit i primární prameny. Selznick mu to nemálo usnadnil – mít k dispozici stovky memorand, jimiž producent po desítky let instruoval své zaměstnance a vysvětloval své postoje a záměry, je úplně snová situace a autor ji rozhodně využil.

Není účelem tohoto textu nořit se analyticky do předložené práce, nýbrž posoudit na jejím základě autorovu disponovanost podstoupit habilitační řízení. Budiž tedy řečeno, že posuzovaná kniha je svrchovaně přesvědčivým dokladem jeho odborné kompetence.

Doporučuji tímto přiznat Mgr. Milanu Hainovi, Ph. D. titul *docent*.

V Praze 12. 5. 2025

Prof. PhDr. Ivan Klimeš
Katedra filmových studií FF UK